

Ildsjeler. Peter F. Hjort (1924–2011) (t.v.) var en helsefaglig ildsjel med glødende tro på opplysning. Her sammen med kollega Christian Fredrik Borchgrevink.

Fri tilgang, samarbeid og deling

«Ta godt vare på barn og unge, skolen, skolehelsetjenesten. Støtt lokale ildsjeler og gå inn i lokale samarbeidsgrupper. Hjelp alle som trenger litteratur om et tema. Dere kjenner kildene og sitter på ressursene.»

Av Sigrun Espelien Aasen, forskningsbibliotekar i Helsebiblioteket.no, Nasjonalt kunnskapscenter for helsetjenesten

Slik oppfordret legen Peter F. Hjort (1924–2011) bibliotekarene på et helsefaglig seminar i 2001. Tittelen på foredraget var «Helse for folket», og han trollbandt oss som hørte på med sin kunnskap, humor og evne til å skape oversikt og til å trekke ut det vesentlige på en måte som beriket oss alle. Han var en ildsjel som brant for forbedringer innen helsetjenesten. 1. januar 2011 døde han.

Peter Fredrik Hjort har gjort en fremragende innsats på alle nivåer av helsetjenesten i Norge; legegjerning, utdanning, forskning, helsepolitikk, etikk og livskvalitet for pasienter og pårørende. Han var dessuten en ener i formidling.

Samler Hjorts produksjon

Nasjonalt kunnskapscenter for helsetjenesten og Helsebiblioteket har som mål å gjøre kvalitets-

sikret helsetjenesteforskning og helseinformasjon fritt tilgjengelig for alt helsepersonell og til befolkningen. Fri tilgang (open access) er nedfelt i retningslinjene for vårt arbeid. Vi ønsker å hedre Peter F. Hjort gjennom å samle og tilgjengeliggjøre det meste av hans produksjon i Cristin (Current research information system in Norway), med lenker til fulltekst i HeRA (Helsebiblioteket's Research Archive) og an-

dre åpne arkiv innen utgangen av 2011.

Hjorts foredrag i 2001 ble tatt opp på video og er nå fritt tilgjengelig for alle, liksom den øvrige produksjonen hans fra 1950 til 2011. Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo har digitalisert det vi ikke klarte selv. Det brøt i deres arbeidsflyt, men de sa ja til å hjelpe oss med 32 publikasjoner og videoopptaket. Det tar tid å få lastet opp disse på egen pc, så ha litt tålmodighet. Men det går atskillig raskere enn med posten.

Trodde på helseopplysning

Peter F. Hjort trodde på den gode samtalen mellom pasient og lege; på å skape motivasjon hos den enkelte til å ta ansvar for egen helse. Han sa: «Vær aktiv. Kultur styrker helsen. Oppmuntring, engasjement og opplevelser får fram det positive i livet og i folks situasjon. Gode vaner er smittsomme. Hvis du kan oppmuntre til trening, vil det smitte over på forholdet til røyking og mat.»

»Bibliotekarene har en viktig rolle. Dere skal hjelpe de mange pasienter i befolkningen med sykdomsspesifikk informasjon. Hvis en dame sier: Fortell meg noe om benskjørhet! – Ja, så må dere hjelpe henne med det.»

Vi bibliotekarer sitter på kildene og vet hvordan vi skal søke opp informasjon. Men vet du at vi i Norge via [teket.no nå har fri tilgang til noen av de beste internasjonale medisinske oppslagsverk, tidsskrifter og annen viktig helseinformasjon?](http://www.helsebiblio-</p></div><div data-bbox=)

Helsebiblioteket.no ble etablert i 2006 for at alle helsearbeidere skulle få lik tilgang til faglig oppdatering. Målet var at en lege eller sykepleier innen kommunehelsetjenesten skulle få tilnærmet like god tilgang til ressursene som kollegaer ved de store universitetssykehusene. Nå har vi lyktes i å få tilgang til ressursene på nasjonal ip-adresse, det vil si fri tilgang for alle som bor i Norge og har norsk nettilgang. Dette er det viktig at befolkningen kjenner til.

Lokale ambassadører

Spesialgruppe for medisin og helsefag (SMH) ble formelt etablert under Norsk bibliotekforening i 1975. Dette har vært en vital forening for samarbeid mellom bibliotekarer innen fagområdet i Norge og internasjonalt. Vi bruker samme kilder til å finne fram i litteraturen, så det gir stor gevinst i å dele veiledninger og ideer og støtte hverandre. Helsebiblioteket.no har stor nytte av kompetansen hos SMH-medlemmene. De er viktige støttespillere for Helsebiblioteket.no fordi de daglig har nær kontakt med brukerne av ressursene.

Det er viktig å formidle dette til lederne ved helseinstitusjone-

ne. Noen trodde i starten at sykehusbibliotekene kunne legges ned fordi litteraturen ble tilgjengelig via nettet. Fullstendig feil! Bibliotekarene er viktige formidlere av Helsebibliotekets tilbud. Vi gjør hverandre gode. Og nå når vi har fått tilgang til det meste på nasjonal ip-adresse, vil vi ha folkebibliotekene med i samarbeidet. Med ny samhandlingsreform innen helsetjenesten er det viktig og naturlig.

Et norsk, standardisert vokabular

Et viktig prosjekt der vi satser på samarbeid mellom bibliotek, helsetjenesten og Språkrådet, er norsk oversettelse av «Medical Subject Headings» (MeSH). Emneordene eller termene i MeSH brukes til å indeksere artikler i de viktigste referansedatabasene innen medisin og helsefag. Selv om de fleste av de 26 000 MeSH er medisinske termer, inneholder vokabularet termer innen alle fagområder.

I Norge har vi savnet et norsk vokabular som kan brukes av alle, med definerte foretrukne termer og henvisningsord til disse samt en id-kode for hver MeSH. Vokabularet i MeSH er satt opp i en hierarkisk struktur, slik at en kan se en terms relasjoner til andre (overordnede, sideordnede og underordnede termer). Medisinske bibliotek ved universitetene bruker MeSH til

Proviand.
En liten kakebit
kom alltid godt
med før Hjort tok
sykkelturen hjem.

indeksering av sin litteratur i BIBSYS, og høgskolebibliotek innen fagområdet vil bruke det når det blir oversatt til norsk. 27 land har oversatt vokabularet til sitt språk, slik at vi ved norsk oversettelse vil bli med i en flerspråklig ordbok på nettet.

Kostnadene for oversettelsen har vi beregnet til 6,5 millioner kroner. Helsebiblioteket.no har tro på prosjektet, men vi mangler midlene. Likevel har vi klart å skrape sammen noen midler slik at vi innen utgangen av 2011 regner med å ha oversatt 7 000 MeSH. Tidsskrift for Den norske legeforening bidrar med en ma-

nusredaktør i full stilling i tre måneder som oversetter. Det er inspirerende og viktig! SIRUS har gitt oss 50 000 kroner, og mange gir moralsk støtte. Det må nevnes at Rurik T. Greenall, NTNU, hjelper oss med løsninger for å vise fram oversatte MeSH ved hjelp av «linked data». Stefan Darmo, leder av den franske helseportalen CiSMef, lege og professor i informatikk, hjelper oss med en applikasjon for å vise koplinger mellom MeSH og medisinske codesystemer (ICD-10, ATC, ICNP) med norske termer. Vår norske Dewey-klassifisering vil også kunne mappes til MeSH.

MeSH er fritt tilgjengelig for alle i engelsk versjon og vil bli fritt tilgjengelig i norsk oversettelse. Det meste av Peter F. Hjorts produksjon likeså. Helsebiblioteket gjør sitt beste for at alle norske innbyggere skal få fri tilgang til helseinformasjon av høy kvalitet. ■

Lenker til mer informasjon:

Helsebiblioteket: <http://www.helsebiblioteket.no/Om+Helsebiblioteket>

Peter F. Hjort: <http://www.kunnskapssenteret.no/Prosjekter/Fri+tilgang+til+Peter+F.+Hjorts+publikasjoner+1950+%E2%80%93+2011.13208.cms>

MeSH på norsk: <http://www.helsebiblioteket.no/For+forskere/Medical+Subject+Headings+%28MeSH%29+oversettes+til+norsk.60439.cms>